

Спеціальність: **222 «Медицина»**

Освітньо-професійна програма: **Медицина**

Код компонента в освітній програмі: **ОК 41**

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

Форма здобуття освіти: **очна (денна)**

Рік навчання: **4**

Семестр: **VII (осінній), VIII (весняний)**

Тип освітнього компонента: **обов'язковий**

Навчальний рік: **2027-2028**

Обсяг: **3 кредити ECTS (90 год.)**

Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття**

Підсумковий контроль: **диф.залік**

Пререквізити: **«Медична та біологічна фізика; медичні інформаційні технології», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Фізіологія», «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», «Клінічна анатомія і оперативна хірургія», «Патоморфологія», «Патофізіологія», «Фармакологія», «Пропедевтика медицини», «Радіологія»**

Кафедра/підрозділ: **кафедра оториноларингології**, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх

Керівник освітнього компонента: **проф. Лупир Андрій Вікторович**,
email: av.lupyr@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Moodle:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=234>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Клінічна дисципліна «Оториноларингологія» вивчає морфологію, фізіологію та патологію верхніх дихальних шляхів та вуха. Займається діагностикою та лікуванням як гострих так і хронічних захворювань ЛОР органів та суміжних з ними ділянок. Більша частина цих патологічних станів потребує хірургічного втручання: на вусі, в порожнині носа, на при носових пазухах, у глотці, гортані та трахеї. Широко використовується ендоскопічні методи дослідження та лікування захворювань ЛОР органів. Велика кількість операцій та маніпуляцій, зокрема на вусі та гортані, виконуються за допомогою операційного мікроскопа.

МЕТА КУРСУ: вивчення й засвоєння теоретичних і практичних питань оториноларингології, ознайомлення з питомою вагою захворювань ЛОР-органів в загальній патології, зі значенням своєчасного виявлення й усунення захворювань вуха, горла й носа в профілактиці загальної захворюваності та оздоровленні населення, із принципами й методами диспансерної роботи.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки з позиції доказової медицини у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.

- Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
- Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
- Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
- Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
- Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у тому числі міжнародними, заснованими на принципах доказової медицини; у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
- Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
- Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
- Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума – як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (6 год)

1. Поняття про оториноларингологію як науку. Історія її розвитку. Травми вуха. Захворювання зовнішнього вуха. Екссудативний отит. Гострий гнійний середній отит. Особливості протікання гострого гнійного отиту при інфекційних захворюваннях. Мастоїдит. Хронічне запалення середнього вуха. Консервативні та оперативні методи лікування хронічного отиту. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення..
2. Фізіологія носа. Травми носа. Носові кровотечі. Фурункул носа. Гострий риніт. Гострі захворювання навколоносових пазух. Хронічні риніти. Хронічні захворювання навколоносових пазух. Риногенні внутрішньоорбітальні та внутрішньочерепні ускладнення. Новоутворення носа і навколоносових пазух.
3. Фізіологія глотки. Гострий тонзиліт (ангіни). Паратонзиллярний і заглотковий абсцеси, парафарингіт. Гострий фарингіт. Гіпертрофія лімфоїдної тканини глотки. Хронічний тонзиліт. Хронічний фарингіт. Пухлини глотки. Клінічна анатомія та фізіологія гортані. Травми гортані. Стенози гортані. Трахеостомія. Гостре і хронічне запалення гортані. Парези гортані. Новоутворення гортані.

Перелік тем практичних занять (34 год.):

1. Анатомія, фізіологія та методи обстеження зовнішнього, середнього, внутрішнього вуха. Травми вуха. Акубаротравма. Сірчані пробки. Фурункул зовнішнього слухового проходу, зовнішній отит. Гострий середній отит. Секреторний отит
2. Мастоїдит. Хронічний отит: мезотимпаніт, епітимпаніт, холестеатома. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення: менінгіт, отогенні абсцеси великих півкуль мозку та мозочка, тромбоз сигмовидного синуса.
3. Анатомія, фізіологія та методи обстеження носа і параназальних синусів. Захворювання носа(дефекти і деформації зовнішнього носа, фурункул). Захворювання порожнини носа (гострий та хронічний риніт). Викривлення носової перегородки. Носові кровотечі.
4. Анатомія параназальних синусів. Гострий риносинусит. Хронічний риносинусит. Риногенні інфраорбітальні ускладнення: остеоперіостит стінки орбіти, неврит зорового нерва, реактивний набряк повік, субперіостальний абсцес, ретробульбарний абсцес, флегмона орбіти, панофталміт. Риногенні внутрішньочерепні ускладнення: арахноїдит, серозний та гнійний менінгіт, епідуральний та субдуральний абсцеси, абсцес лобової частини мозку, тромбоз синусів твердої мозкової оболонки, риногенний сепсис
5. Анатомія глотки. Гострі та хронічні захворювання глотки: гострий фарингіт, хронічний фарингіт, гострий тонзиліт, паратонзиліт, заглотковий абсцес, флегмона шиї, дифтеріяна ангіна, ангіна при моноклеозі, гіпертрофія лімфоїдної тканини, аденоїди, хронічний тонзиліт, пухлини глотки, юнацька ангіофіброма. Курація.
6. Анатомія гортані. Гострі та хронічні захворювання гортані: травми гортані, сторонні тіла гортані, набряк гортані, стеноз гортані, трахеотомія, гострий ларингіт, гострий субхордальний ларингіт (несправжній круп), дифтерія гортані (справжній круп), гортанна ангіна, гострий флегмонозний ларингіт, хондроперихондрит гортані, хронічний ларингіт, парез гортані, пухлини гортані.
7. Невідкладна допомога при захворюваннях ЛОР органів: стенози, трахеотомія, травми, сторонні тіла, носові кровотечі. Диференційований залік.

Перелік тем самостійної роботи (50 год):

1. Сучасні проблеми слуховідновлювальних операцій..
2. Нові методи діагностики та лікування сенсоневральної приглухуватості.
3. Ринопластика.
4. Функціональні захворювання голосового апарату
5. Написання реферату «Сучасні методи діагностики порушень слуху».
6. Написання реферату «Акубаротравма: діагностична лікувальна тактика, сучасні методи реабілітації».

7. Засвоєння методики та техніки виконання крікоконікотомії, трахеостомії.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попереднім узгодженням.

Методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukcziyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Для компонентів, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «залік» передбачається конвертування у багатобальну оцінку (70-120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів». Середнє арифметичне ПНД становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Бали за ЗНД розраховуються як середнє арифметичне оцінок за всі семестри вивчення компонента (з точністю до сотих) за таблицею 2, автоматично в рамках функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 2 (додаток 2) від 120 до 200 балів та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Індивідуальні завдання (ІЗЗ) Індивідуальні завдання студента (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Підсумковий контроль. Умовою отримання заліку є відсутність академічної заборгованості.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗЗ + \text{диференційований залік}$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години. **Відвідування занять.** Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. Крім того під час роботи в лікарні здобувач має мати із собою медичну шапочку, змінне взуття, маску, фонендоскоп. У разі запізнення більше ніж на 5 хвилин, здобувач може бути не допущений до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Невідкладні стани в оториноларингології. Лупир А.В., Журавльов А.С., Ященко М.І., Дьоміна Є.В. – Харків, 2020. – 124 с. посилання в репозитарії <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/26483>
2. Актуальні питання сучасної оториноларингології / Лупир А.В., Ященко М.І., Шушляпіна Н.О. - Харків: ХНМУ, 2022 - 194 с.
3. Курс лекцій з оториноларингології. Лупир А.В., Ященко М.І., Юревич Н.О., Шушляпіна Н.О., Калашник-Вакуленко Ю.М., Карчинський О.О., Дзиза А.В., Алексєєва В.В. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти 4-х курсів другого (магістерського) рівня за спеціальностями: «Медицина», «Педіатрія», «Стоматологія», лікарів-інтернів, лікарів ото-ларингологів та лікарів загальної практики-сімейної медицини. – Харків: ХНМУ, 2023, 212 с.
4. Хронічний риносинусит. Клініка, діагностика, лікування. Лупир А.В., Шиян Д.М., Ященко М.І., Юревич Н.О., Шушляпіна Н.О., Калашник-Вакуленко Ю.М., Карчинський

О.О., Дзиза А.В., Алексеева В.В., Лупир М.В. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти 4-х курсів другого (магістерського) рівня за спеціальностями «Медицина», «Педіатрія», «Стоматологія», лікарів-інтернів, лікарів-отоларингологів та лікарів загальної практики – сімейної медицини. – Харків: ХНМУ, 2025, 133с.

5. Otorhinolaryngology: textbook / Yu.V. Mitin, Yu.V. Deyeva, Ya.Yu. Gomza et al. — 6th edition - All-Ukrainian specialized publishing house "Medicine", 2020, 264 (black and white) + 48 color inserts.
6. Al-Qahtani A Haidar H Larem A. Textbook of Clinical Otology. Cham: Springer; 2021. doi:10.1007/978-1-4939-9795-5
7. England, R.J., & Shamil, E. (Eds.). (2022). Scott-Brown's Essential Otorhinolaryngology: Head & Neck Surgery (1st ed.). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781003175995>, 624 p.

Завідувач кафедри
оториноларингології,
д.мед.н., професор

Андрій ЛУПИР